Fimmtudaginn 8. desember 1994.

Nr. 319/1991. **Sundagarðar hf.**
(Björgvin Þorsteinsson hrl.)
gegn
þrotabúi Vogalax hf.
(Sigurður G. Guðjónsson hrl.)

Gjaldþrotaskipti. Hlutafjárhækkun.

Dómur Hæstaréttar.

Mál þetta dæma hæstaréttardómararnir Hrafn Bragason, Guðrún Erlendsdóttir, Haraldur Henrysson, Markús Sigurbjörnsson og Pétur Kr. Hafstein.

Áfrýjandi skaut máli þessu til Hæstaréttar með stefnu 25. júlí 1991. Hann gerir þær dómkröfur, „að krafa nr. 88 á skrá um lýstar kröfur í Þrotabú Vogalax hf. að fjárhæð kr. 7.500.000,00, ásamt dráttarvöxtum samkvæmt lögum nr. 25/1987 frá 22. júní 1988 til greiðsludags verði viðurkennd sem almenn krafa". Þá krefst hann málskostnaðar í héraði og fyrir Hæstarétti.

Stefndi krefst staðfestingar hins áfrýjaða úrskurðar og málskostnaðar fyrir Hæstarétti úr hendi áfrýjanda.

Gísli V. Einarsson, sem keypti hinn 16. júní 1988 ásamt Herði Jónssyni hlutabréf að nafnverði 15.000.000 krónur úr hlutafjárútboði Vogalax hf., framseldi sinn hluta, 7.500.000 krónur, til áfrýjanda máls þessa 30. júní 1990. Hefur áfrýjandi staðið að rekstri málsins eins og hann hefði sjálfur verið kaupandi að hlutafénu frá upphafi í stað Gísla og hafi í hvívetna haft sömu réttarstöðu. Hefur það ekki sætt andmælum af hálfu stefnda.

Málavöxtum er lýst í hinum áfrýjaða úrskurði. Eins og þar kemur fram, fjallar ágreiningur aðila um gildi hlutafjárhækkunar hjá Vogalaxi hf. Heldur áfrýjandi því fram, að ekki hafi verið tekin gild ákvörðun um hlutafjárhækkun 15. maí 1987. Þá hafi aðferð sú, sem höfð var við áskrift hluta, ekki verið í samræmi við V. kafla laga nr. 32/1978 um hlutafélög, auk þess sem áskrift hafi ekki náðst að því lágmarki, sem ákveðið var. Loks hafi reglum hlutafélagalaga um skráningu ekki verið fylgt sem skyldi.

I.

Á aðalfundi Vogalax hf. 15. maí 1987 var stjórn félagsins heimilað að hækka hlutaféð um allt að 50.000.000 króna. Á fundi þessum voru hluthafar eða umboðsmenn þeirra, sem fóru með að minnsta kosti 99,8% þess hlutafjár, er fara mátti með atkvæði fyrir á fundinum. Samkvæmt 27. gr. hlutafélagalaga var fundurinn bær um að taka ákvörðun um hækkun hlutafjár. Er fallist á það með skiptarétti, að löglega hafi verið tekin ákvörðun um hlutafjárhækkun, og breyti því eigi, þótt þar hafi skort á nánari útfærslu hlutafjárhækkunarinnar.

II.

Fallast ber á þá úrlausn skiptaréttar, að áskrift nýrra hluta hafi ekki farið fram að öllu leyti samkvæmt ákvæðum V. kafla laga nr. 32/1978, en eins og í úrskurðinum greinir, getur áfrýjandi ekki borið það fyrir sig, að áskriftin sé óskuldbindandi af þeim sökum.

Hinn 27. ágúst 1987 tilkynnti stjórn Vogalax hf. til Hlutafélagaskrár þá ákvörðun sína að auka hlutafé félagsins um 50.000.000 króna. Verður við það að miða, að frestur til áskriftar hafi runnið út 27. ágúst 1988. Í hinum áfrýjaða úrskurði er lýst samningum þeim, sem Gísli V. Einarsson og Hörður Jónsson gerðu 16. júní 1988 við stjórn Vogalax hf. um kaup á eftirstöðvum hlutafjárútboðsins. Fjallaði annar um kaup þeirra á hlutabréfum fyrir 15.000.000 krónur að nafnvirði. Hinn var um skilyrtan kauprétt Gísla og Harðar á hlutabréfum að nafnverði 26.580.000 krónur. Samkvæmt 3. gr. þess samnings áttu kaupendur rétt á að ganga út úr kaupunum fyrir 1. október 1988, teldu þeir forsendur kaupanna vera brostnar. Það gerðu þeir ekki, og verður að telja, að áskrift að allri hlutafjárhækkuninni hafi tekist innan frestsins.

III.

Eins og lýst er í hinum áfrýjaða úrskurði, var hlutafjárhækkunin ekki tilkynnt til Hlutafélagaskrár, eins og gera skal samkvæmt 2. mgr. 34. gr. laga nr. 32/1978. Gísli V. Einarsson var kosinn í stjórn Vogalax hf. 13. maí 1988. Framkvæmdastjóri félagsins bar fyrir dómi, að Gísli hefði fylgst mjög náið með öllum rekstri félagsins, frá því að hann kom í stjórn þess. Þá var hann einnig í aðalstjórn Fjárfestingarfélags Íslands hf. frá 14. maí 1987 til 1. júní 1990. Fjár-

festingarfélagið átti meiri hluta hlutafjár í Vogalaxi hf., þar til Gísli og Hörður Jónsson keyptu hlutabréf í félaginu, en 23. maí 1990 keyptu þeir að auki hlutabréf Fjárfestingarfélagsins í félaginu. Gísli V. Einarsson gerði engar athugasemdir við framangreinda hlutafjárhækkun fyrr en 9. ágúst 1990, þegar hann krafðist endurgreiðslu á hlutafé því, sem hann hafði greitt. Hinn 17. sama mánaðar var bú Vogalax hf. tekið til gjaldþrotaskipta. Sú skylda hvíldi á Gísla V. Einarssyni sem stjórnarmanni í Vogalaxi hf. frá 13. maí 1988 sem og öðrum stjórnarmönnum samkvæmt 52. gr. laga nr. 32/1978 að tilkynna til Hlutafélagaskrár, að hlutafjárhækkuninni væri lokið. Samkvæmt framansögðu er niðurstaða skiptaréttar staðfest og kröfu áfrýjanda hafnað.

Áfrýjandi greiði stefnda málskostnað fyrir Hæstarétti, svo sem í dómsorði greinir.

Það athugast, að óþarft var að kveðja til samdómendur í héraði, þar sem ágreiningur máls þessa er eingöngu um lagaatriði.

Dómsorð:

Lýstri kröfu áfrýjanda, Sundagarða hf., að fjárhæð 7.500.000 krónur, á hendur stefnda, þrotabúi Vogalax hf., er hafnað.

Málskostnaðarákvæði hins áfrýjaða úrskurðar er staðfest.

Áfrýjandi greiði stefnda 120.000 krónur í málskostnað fyrir Hæstarétti.

Úrskurður skiptaréttar Gullbringusýslu 21. júní 1991.

I.

Inngangur.

Mál þetta var tekið til úrskurðar að loknum munnlegum málflutningi föstudaginn 21. júní 1991. Málið, sem rekið er fyrir skiptarétti Gullbringusýslu, snýst um ágreining Sundagarða hf. og bústjóra og síðar skiptastjóra þrotabús Vogalax hf. um lýsta kröfu í búið. Krafan er að fjárhæð 15.010.385 kr., móttekin 26. 10. 1990, og hefur fengið númerið 88 í kröfuskrá.

Bústjórar búsins höfnuðu kröfu þessari og áréttuðu síðan afstöðu sína sem skiptastjórar á skiptafundi 5. 3. 1991. Var þá ákveðið, að sérstakt skiptaréttarmál yrði rekið um ágreininginn. Sóknaraðili eru Sundagarðar hf., en fyrirtækið leiðir rétt sinn frá Gísla V. Einarssyni. Varnaraðili er þrotabú Vogalax hf., og er skiptastjóri í fyrirsvari fyrir það.

II.

Dómkröfur.

Sóknaraðili mótmælir afstöðu skiptastjóra til kröfu nr. 88 á skrá um lýstar kröfur í þrotabú Vogalax hf. Krefst hann þess, að viðurkennd verði sem almenn krafa skv. 85. gr. l. nr. 3/1978 með síðari breytingum krafa sín að fjárhæð 7.500.000 kr., ásamt dráttarvöxtum skv. l. nr. 25/1987 frá 22. 6. 1988 til greiðsludags. Er þess krafist, að áfallnir dráttarvextir leggist við höfuðstól og dráttarvextir reiknist þannig af fjárhæðinni á 12 mánaða fresti, í fyrsta skipti 22. 6. 1989. Þá krefst sóknaraðili málskostnaðar [...].

Varnaraðili krefst í fyrsta lagi sýknu af kröfum sóknaraðila. Til vara krefst hann þess, að vextir af kröfufjárhæð verði einungis reiknaðir frá 9. 9. 1990. Þá krefst hann málskostnaðar úr hendi sóknaraðila [...].

– – –

[Sbr. úrskurð skiptaréttar Gullbringusýslu í málinu: Hörður Jónsson gegn þrotabúi Vogalax, bls. 2666 hér að framan.]

III.

Niðurstaða.

Ákvörðun um hlutafjárhækkun. Eins og að framan greinir, var tekin ákvörðun um hlutafjárhækkun í Vogalaxi hf. 15. 5. 1987. Það var gert á aðalfundi og ekki annað komið fram en til hans hafi verið boðað á lögmætan hátt. Upprunalegt hlutafé var 37.000.000 kr., og samkvæmt samþykktum var heimilt að hækka það um 20.000.000 kr. Fundurinn samþykkti að heimila stjórninni að hækka hlutaféð um 50.000.000 kr. Eitt af þrætueplum málsins er, hvort löglega hafi verið staðið að þessari ákvörðun.

Fyrir liggur, að fundurinn heimilaði stjórninni að hækka hlutaféð, en samþykktum félagsins var ekki formlega breytt, eins og tilskilið er í 35. gr. hlutafélagalaga nr. 32/1978. Framkvæmdastjóri Vogalax hf. sendi tilkynningu til Hlutafélagaskrár um þessa hækkun. Aðalfundurinn, sem jafnframt var hluthafafundur, var til þess bær að ákveða hækkun hlutafjár og fela stjórn félagsins framkvæmd hennar. Verður því að telja, að löglega hafi verið stofnað til aukningar hlutafjár.

Þótt skort hafi á nánari útfærslu hlutafjárhækkunarinnar, s. s. skiptingu í hlutaflokka og forgangsrétt hluthafa, verður það ekki talið skipta máli. Í samþykktum félagsins var kveðið á um þessi atriði, svo að hlutaðeigandi mátti vera kunnugt um, hvernig hækkuninni skyldi vera farið.

Áskrift að hlutafé. Aðferð sú, sem höfð var við áskrift hluta í félaginu, var ekki í samræmi við V. kafla hlutafélagalaga nr. 32/1978. Í fyrsta lagi var ekki útbúin sérstök áskriftarskrá, undirrituð af félagsstjórn, svo sem boðið er í 1. mgr. 32. gr. s. l. Í öðru lagi virðist áskrift hafa farið fram með því, að

gerðir voru samningar um hlutafjárkaup, eða með undirritunum á þar til gerð eyðublöð. Í 1. mgr. 32. gr. hlutafélagalaga nr. 32/1978 er gert ráð fyrir, að áskrift fari fram með sérstakri áskriftarskrá eða í fundargerðabók. Þrátt fyrir þessa annmarka þykir þessi ákvörðun um áskrift standast, enda var ekki mótmælt við ráðherra, svo sem 33. gr., sbr. 7. gr., hlutafélagalaga nr. 32/1978 áskilur.

Auk framangreindra atvika byggir sóknaraðili ógildingarkröfu sína á, að áskrift hafi ekki náðst að því lágmarki, sem ákveðið var. Eins og áður er rakið, telst hafa komist á bindandi kaupsamningur á milli sóknaraðila og hlutafélagsins auk skilyrts viðbótarkaupsamnings. Að vísu brugðust þær forsendur, sem viðbótarkaupsamningurinn var reistur á, en engu að síður voru aðrir útilokaðir frá hlutafjárútboðinu, og áskriftin gat því ekki tekist á annan hátt. Þar af leiðir, að áskrift tókst og enginn mótmælti. Mótmæli sóknaraðila síðar þykja of seint fram komin.

Skráning. Fallast má á það með sóknaraðila, að reglum um skráningu hafi ekki verið fylgt sem skyldi. Á hitt ber hins vegar að líta, að sóknaraðili var í stjórn Vogalax hf. frá 13. 5. 1988 og bar því að fylgjast með, að formreglum hlutafélagalaga nr. 32/1978 væri fylgt, sbr. 52. gr. s. l. Þá skyldu sína vanrækti sóknaraðili, hvað tilkynningu til Hlutafélagaskrár snerti skv. 2. mgr. 34. gr. l. nr. 32/1978, þ. e. að tilkynna Hlutafélagaskrá innan árs.

Stjórnarmenn í hlutafélögum geta almennt ekki borið fyrir sig misbrest á formreglum þeim, sem kveðið er á um í hlutafélagalögum nr. 32/1978. Bæði er, að þeim á að vera ljóst, hvaða ákvarðanir hafa verið teknar, og hitt, að formreglur laganna eru settar með það fyrir augum að vernda almenna hluthafa og viðskiptamenn, þ. e. a. s. þá, sem verða að treysta á upplýsingar frá Hlutafélagaskrá. Þær eiga ekki að vera skjól fyrir forsvarsmenn félaga sem jafnframt eru hluthafar. Ella væri þeim í lófa lagið að ná völdum í hlutafélögum, en beita lögunum sér í hag, eftir að í óefni er komið, og nýta sér þessar reglur til að verða lausir allra mála.

Niðurstaða máls þessa verður því sú, að kröfu sóknaraðila, nr. 88 á kröfulýsingarskrá, er algerlega hafnað. Eftir þessum úrslitum verður sóknaraðili úrskurðaður til að greiða 170.000 kr. í málskostnað, þ. m. t. virðisaukaskattur.

Úrskurð þennan kváðu upp Þorsteinn Pétursson, aðalfulltrúi skiptaráðanda, auk meðdómsmannanna Gunnars Aðalsteinssonar héraðsdómara og Magnúsar K. Hannessonar lektors.

Úrskurðarorð:

Kröfu nr. 88 á kröfulýsingarskrá í þrotabú Vogalax er algerlega hafnað. Sóknaraðili, Sundagarðar hf., greiði varnaraðila, þrotabúi

Vogalax hf., 170.000 kr. í málskostnað, þar með talinn virðisauka-skattur.